

Elgå, 6. februar 2007

Statssekretær Lisbet Rugtvedt, Kunnskapsdepartementet, tale på åpning av seminar om sørsamisk språkvitalisering

Samefolkets dag og sørsamisk språk

Gratulerer med dagen, og takk for invitasjonen!

Det er svært hyggelig å være her og få dele denne dagen med dere. Samtidig blir det en spesiell opplevelse når en vet at det er 90 år siden det første samelandsmøtet i Trondheim 6. februar 1917. Det var en sørsamisk kvinne som tok initiativ til dette landsmøtet, Elsa Laula Renberg. Samer fra flere deler av Norge og fra svensk side ble invitert til landsmøtet, og et av hovedsakene som ble behandlet var spørsmålet om opplæring i samisk for samiske barn.

Norsk politikk fram til 2. verdenskrig fremmet ikke samisk i skolen på noen måte, og det samepolitiske arbeidet som startet på det første landsmøtet hadde vanskelige kår. Møtet sådde likevel spiren til den senere samepolitiske bevegelsen og la grunnlaget for dagens politikk, som heldigvis har gjennomgått store forandringer siden 2. verdenskrig.

Samefolkets dag er en viktig markering av det allsamiske fellesskapet. I dag går samer i fire land sammen i markering av dagen, det samiske flagget heises, og samefolkets sang synges. For meg har det vært en stor glede å overvære flaggheisingen her i dag. Det minner meg også om betydningen av at samene har et fellesskap som overskrider landegrensene. I den forbindelse er jeg og flere med meg spente på prosessen omkring utkastet til Nordisk samekonvensjon. I dette utkastet legges det grunnlag for felles rettsregler på mange viktige områder, også for opplæring og utdanning.

Opplæring har en sentral plass i bevaring og vitalisering av språk. Sørsamisk språk har stått overfor store utfordringer på begge sider av grensen mot Sverige, det snakkes ikke av veldig mange, og de som snakker sørsamisk, bor svært spredt. I Norge strekker det sørsamiske området seg fra Engerdal til Mo i Rana. Jeg er spent på å høre forsker Jon Todal fortelle om språkmotiveringsprosjektet som Sametinget har støttet økonomisk de siste fem årene. Tall fra grunnskolestatistikken viser at en tredjedel av alle elever i grunnskolen som har sørsamisk som førstespråk, er elever her ved Elgå. Det er ganske imponerende, selv om tallet i seg selv ikke er høyt.

For to år siden fikk departementet overlevert rapporten Sørsamisk ved hjemmeskolen. Det prosjektet så på hvilke muligheter samiske barn omkring i landet hadde til opplæring i samisk ved å ta i bruk fjernundervisning ved hjemmeskolen kombinert med hospiteringsopphold ved samiske skoler. For å ta vare på barnas individuelle rett til opplæring i samisk uansett hvor de bor i landet, er det viktig å utvikle gode løsninger på alternative opplæringsformer. Erfaringer fra dette prosjektet danner et godt grunnlag for videre arbeid med sørsamisk fjernundervisning.

Læreplanverket for Kunnskapsløftet – Samisk er nær ved å bli ferdigstilt. Læreplanene for grunnskolen er ferdig. Når Sametinget har oppsummert høringsuttalelsene på *Prinsipper for opplæringen*, skal denne fastsettes som del 2 av læreplanverket. Både det norske og det samiske læreplanverket for grunnskolen skal etter hvert utgis i trykt utgave.

Parallelt med at samiske elever får opplæring i sitt språk, er det viktig at alle norske elever lærer noe om samer og samisk kultur. Opplæringsloven tar vare på dette gjennom bestemmelsen om at Sametinget skal fastsette samisk innhold

i de nasjonale læreplanene. Dette er nå på plass i Kunnskapsløftet, men har, som dere vet, ført til medieoppslag og mange spørsmål fra lærere og andre.

Kunnskapsdepartementet har derfor bestemt at det skal utvikles en veileder om dette til bruk for skolene. Samisk Høyskole holder på med dette oppdraget, og vi ser med forventning fram til resultatet. Veilederen skal trykkes før påske. Den skal også videreutvikles som en nettbasert veiledningsressurs, og med grunnlag i dette materialet skal det tilbys et kompetanseutviklingsopplegg for norske lærere.

Sørsamisk språk og opplæring står fremdeles overfor store utfordringer. Jeg er imponert over det dere har fått til her i Elgå, og håper at vi i fellesskap skal kunne legge til rette for at den positive utviklingen fortsetter.

Vitaliseringsarbeidet i barnehagen og skolen her er bygd på initiativ fra samiske familier, med stor innsats og medvirkning fra flere generasjoner, og det er vel en av hovedgrunnene til at det har vært så vellykket. Et forhold som tillegges vekt, er tilretteleggingen i førskolealder. Jeg vil peke på betydningen av at kommuner med samisk bosetning opprettet språktilbud for disse barna og gjør det mulig for dem å bli kjent med språket sitt og kulturen sin. Det er et ambisiøst mål at barn skal utvikle funksjonell tospråklighet, og jeg regner med å få høre mer om hvordan dette er gjort utover formiddagen i dag.

Jeg vet at i dette området strekker den sørsamiske befolkningen seg innover i Sverige, og at det er barn med felles bakgrunn på begge sider av grensen. Vi har vært i kontakt med svenske myndigheter for å få til et samarbeid om opplæringen. Vi har bedt dem om å vurdere hvilke muligheter de har i sin lovgivning for å sette i gang et forsøk med grenseoverskridende samarbeid på grunnskoleområdet, men foreløpig har vi ikke lykket med dette. Men vi gir oss ikke, og vil ta ny kontakt med vårt naboland, for om mulig å styrke vilkårene for sørsamisk opplæring i dette området.

Jeg takker dermed for oppmerksomheten og ser fram til en interessant formiddag. Lykke til med seminaret og med videre vitalisering av det sørsamiske språket!